

Le toliko naj tukaj omenim, da, če je še tako dobro obdelana, pripravljena in zagnojena zemlja s slabim, glotnim in spridenim semenom obsejana in nasajena, je ves trud, delo, denar za obdelovanje in davke ter zamuda časa vse skupaj za dotičnega kmetovalca velika, nehvaležna in zavržena muka.

Ako hočemo, da nam bode poljedelstvo trud in stroške za obdelovanje ter davke hvaležno povračevalo, ravnajmo se po sledečih, na dejanske skušnje oprtih in potrjenih pravilih, katera tukaj domačim kmetovalcem po nemškem lističu „Oekonomu“ primerno priredjena podajam:

1. Ako si hočeš dobro in plodonosno žetev zagotoviti, sej na svoje njive le seme onih sadežev, katerim podnebje tvojega kraja, lastnosti zemlje, v katero seješ in sadiš, ter njena lega itd. dobro ugaja in se jim prilaga. Le na ta način ti bode tvoja sicer dobro obdelana njiva tudi bogatega in obilnega pridelka dajala.

2. Za setev in saditev jemlji in preskrbljaj vselej le zdravo, pézno, kaljivo in čisto seme, katero moraš pa večkrat premeniti, da ti bode krepko rastlo in plevela čisto ostalo, a v posledici ti pa dobro in bogato plenjalo ter se raznih žitnih (rastlinskih) boleznih obvarovalo.

3. Glej pri obdelovanji svojega polja tudi prav skrbno na kolobarjenje, to je: ne sej in ne sadi več let zaporedoma enoistega sadeža na enoisto njivo, temveč kolobari svoje njive sporedno z žitom, okopavinami (prikhu) in drugimi rastlinami (za krmo in ekonomijo), da se gnojilo v zemlji enakomerno vkoristuje in se tvoja njiva le enostransko ne izmolze in opustoši.

4. Na njivo s svežim (frišnim) gnojem pognojeno ne sej in ne sadi nobenega semena, da ti je plevel ne preraste; sveži gnoj mora se v zemlji poprej dobro kemično razkrojiti, da more potem rastlinam zadostno gnojilnih tvarin dajati. Skrbi toraj pred vsem za to, da svoje njive z dobro vležanim prekuhanim, dognanim in mastnim gnojem gnojiš!

5. Orji in prekopavaj svoje njive kolikor moreš globoko in dobro; tako bode zemlja na njih vsestransko dobro zrahljana, na katero more v posledici zrak, vlaga, toplota, svitloba in mraz blagodejno kemično vplivati, vsled česar ti za krepko rast in obilni sadež pripravna postane.

6. Da ne bodeš za svoj trud in delo oškodovan in slabo plačan, moraš vsakovrstno žitno in drugo seme vselej o pravem času na dobro obdelano zemljo saditi in sejati, ne prezgodaj, a tudi prepozno ne; za prezgodnjo more ti škodovati pomladanski mraz, a za prepozno jesenska slana.

7. Vsakovrstno poljsko seme sej in sadi njegovim naravnim zahtevam in lastnostim primerno globoko, da se ti bode krepko vkoreninilo in dobro rastlo, ter da mu suša in moča ne bode tako hitro na kvar. Skrbi tudi pozneje za razvijajoče se rastlinice na vse strani s tem, da jih pleveš in pa o pravem času okopuješ in osiplješ, na kar se ti bodo lepo in normalno razvijale, pozneje te pa z obilnim pridelkom za tvoj trud (po-strežbo) dobro odškodovale.

8. Izvršuj žetev žita in pa pospravo drugih poljskih sadežev vselej o pravem času, da ne bodeš imel pri njih ne na dobroti in tudi ne na kolikosti (kvaliteti in kvantiteti) škode. Premalo zrelo ni dobro spravljati, preveč dozoreti se pa tudi ne sme pustiti; prvo daje slabo, nepolno, lahko in premalo škrobnato, drugo pa preveč otrobnato zrnje, katero se rado vsiplje in se ga mnogo brez koristi poizgubi.

9. Pazi in glej tudi prav skrbno na to, da vse, kar si našel in namlatil, dobro posušeno na varnem

kraji spraviš, da se ti ne spridi in še preje pod zeló ne pride, nego za svoje potrebe rabiš in potrebuješ.

10. Vedi in dobro premisli, da je tvoja njiva po vsaki žetvi gledé gnojilnega živeža ravno toliko na slabšem, za kolikor ti jo je na dom dovoženi pridelek izmolzel. Glej in prizadevaj si toraj prav skrbno, da svojemu polju po pridelkih odvzeta in povžita gnojila z dobrim gnojem po moči tudi vedno sprot nadomestuješ, ga tako v svojo in svojih otrok lastno korist vedno v dobrem in rodovitnem stanu ohraniš, za kar ti gotovo nikdar in nikoli žal ne bode.

Ta desetera vodila imenuje „Oekonom“ desetere zapovedi pravega in naprednega kmetovanja. Ravnajmo se toraj prav skrbno po njih, in prepričali se bomo, da smo pravo zadeli!

M. Rant, národní učitelj.

Ne pozabimo senožet!

(δ. π.)

Vedno in vedno se čujejo tožbe, da kmetijstvo hira, da kmetovanje nič ne nese; in res se ne dá tajiti, da ste obe tožbi le preveč opravičeni, ste pa tudi v prav ozki zvezi, ker ne more se ugovarjati, da nam kmetije deloma tudi zato nič ne nesó, ker hirajo in da smo mnogokrat mi sami krivi hiranja kmetij; prav pogostoma pa s kmetovanjem posebno zato ne moremo nikamer, ker nam naše senožeti samo takrat pridejo na misel, kedar jih je treba kositi, ves drugi čas pa jih prepuščamo ticam nebá in Božji volji. Od tod pa ravno izvira žalostni stan naših travnikov, od tod premali napredek v živinoreji, in živina je v današnjih naših razmerah edini pridelek, ki se kmetu primeroma dobro plača; živina pa je tudi, katera nam posebno še daje gnoj — kmetu neprecenljivi gnoj — zmiraj in povsod podlaga vspešnega kmetovanja.

Po pravici tedaj zopet in zopet kličejo „Novice“ našim gospodarjem: ne pozabimo senožeti! Senožeti, katerih gospodar ne pozabi, katerim pridno in stanovito odstranjuje vse zapreke rodovitnosti, katerim pomaga, — take senožeti povračajo mu obilno njegovo skrb in kar na nje potrosi, daje mu mnogo več, mnogo boljše živinske krme, po tem je gospodarju mogoče rediti več in lepše živine, kar mu prinaša več denarja in več gnoja, in tako pomagamo hirajočemu kmetovanju najprej na boljši stan, in ako smo stanovito delavni in previdni, kmalu napoči dan, ko nam bo mogoče reči: Hvala Bogu, dandanes pa uže tudi kmet shaja!

Zakaj pa je treba posebno in pogosto opominjati: Ne pozabiti senožeti?

Stvar je naravna. Ako drevja ne sadimo, nimamo vrta in ne pridelujemo sadja, ako njive ne obdelavamo, nimamo kaj žeti, na senožeti pa še vendar nekaj trave zraste, akoravno se jej ne streže. Zato pa uže tudi le pri kmetijah, katere so več let v zanikrnih, tujih rokah, opazujemo slabo obdelane njive, neobdelane pa le uže pred tretjo eksekutivno prodajo tu in tam; — nasproti pa so nam senožeti pravo zrcalo dobrega in pa slabega gospodarja.

Ako na senožeti vidimo krtine in mravljišča razgrabljene, ali prav rečeno: ako vidimo senožet gladko brez vseh neravnosti, ako vidimo grmovje strebljeno, v mokrih senožetih odtok za preobilno mokroto, drugod zopet lepo napeljano vodo, ako vidimo na kraji senožeti kup gnoja, smeti cestnega blata, tam vidimo redno tudi rasti obilno goste, visoke in dobre trave in prav brez skrbi lahko sodimo, ta senožet ima dobrega go-

spodarja, njegova živina, njegovo polje gotovo je tudi po tem.

Enako pa najprej izdaja senošet slabega gospodarja.

Ako pa vidimo, da so senošeti le zelo redke v tako srečni legi, da se na-nje odceja vsa gnojna mast celih vasi, katere tedaj po srečni svoji legi gospodarju ne prizadevajo mnogo večje skrbi, kot košnjo, ako vidimo, kako malo je takih prvih senošeti, odgovoriti si moramo, kolikor moč, na drobno: kako treba snažiti senošeti, kako jim streči, da nam bodo dalje mnogo in dobre krme?

Gospodarske izkušnje.

Pohvaljena piča za mlade prešiče.

Vzame se za eno pest navadnega kvasú ter se dene v posodo z gorko vodo, da se razpusti. Temu se dodá tri pesti črne moke in dvanajst kuhanih, drobno zmečkanih krompirjev, to vse se dobro zmeša ter pusti pol dneva na miru, da se skisa. — Te mešanice prideva se po dve pesti navadni svinjski piči, ena pest zmesi pa se prihrani, da se ž njo ponovi popisani kvas. Po taki piči zelo hitro rasto prešički ter so kmalu na jesen lepo spitani. („Kmet. l. za Tirolsko.“)

Vrednost semen.

Zavod za preiskavanje semen c. k. kmetijske družbe na Dunaji razgláša nekaj izidov svojih preiskav pri travinih semenih, kateri kažejo, da so tista semena najdražja, ki se po najnižji ceni prodajajo. Preiskava je na priliko pokazala, da je med semenom, katero se prodaja po 90 gold. 100 kil, skoraj polovica smeti, med ostalim semenom pa samo $5\frac{1}{2}\%$ kalivega, tako da čisto in dobro seme pri taki kupčiji stane kilo po 30 gld. 20 kr. Preiskava semena pa, katero se prodaja po 142 gold. 100 kil, je pokazala, da je med njim samo 5% smeti ter 37% kalivega semena, in da tako na videz drago plačano, čisto in dobro seme stane 1 kilo samo 4 gold. 4 kr. — Račun ta kaže prav živo, da vsaj seme najceneje kupi, kdor ga najdražje plača.

Znanstvene stvari.

56. skupščina odbora „Matice slovenske“

v Ljubljani 5. julija.

Vdeležilo se je 17 ljubljanskih odbornikov, izmed vnanjih pa gosp. Svetec. Pri branji zapisnikov se po predlogu gosp. Kluna sklene, da se izvolita dva potrjevalca zapisnikov.

Gosp. tajnik naznani izid zadnjih volitev in pové, da je odbornik gosp. Grabrijan umrl.

Gosp. prvosednik pozdravi na to na novo izvoljene ude in predlaga, naj se izstopivšema odbornikoma Krišperju in Močniku izreče zahvala. (Se sprejme.) Tudi naznani, da je gosp. Franke izdelal podobo ranjkega dr. Bleiweisa, in da se je prof. Kvičala pismeno zahvalil Matici za čast, da je bil izvoljen za častnega člana.

Za prvosednika se potem soglasno po predlogu prof. Levca izvoli gosp. Peter Grasselli. Za prvega namestnika se izvoli g. Marn, za družega g. Levec in za blagajnika g. Vilhar, za pregledovalca računov g. Robič, za verifikatorja gg. Senekovič in Keržič, za ključarja pa gg. Praprotnik in Fr. Wies-

thaler, vsi soglasno. V gospodarski odsek se izvolijo gg. Grasselli, Vilhar, Robič, dr. Jarc, dr. Poklukar, Tomšič pa dr. Zupanec. V književni odsek se dosedanjim odbornikom privzamejo še gg. Levec, Pleteršnik, Senekovič in Wiesthaler.

Gosp. prvosednik predlaga, naj se izvoli še odsek za pretresanje in poročanje sklepov občnega zbora gledé premembe pravil; izvolijo se: Svetec, Šuklje, Praprotnik, Pleteršnik, Klun.

Gosp. tajnik potem naznanja, da je g. Janko Pajk poslal Matici dva spisa: a) France Prešern v ljubezni in b) France Prešern kot filozof. Jožef Pajek je obljubil poslati popis: Šege in običaji štajerskih Slovencev. Več prosilcem se podari nekoliko knjig in sklene, da se novim ustanovnikom podaré vse dozdej izišle knjige, kar jih Matica še ima. Gospodarskemu odseku se naroči, da naj pretresa in sklene, kaj naj se zgodi z atlantovimi plošami, ki jih hrani na Dunaji Köcke in od katerih zahteva na leto 20 gold. nagrade za hranitev. O lovčevih zapiskih Remicevih se sklene, naj jih književni odsek še enkrat vzame v pretres, ravno tako omenjenemu odseku gosp. predsednik izroči tvarino za letopis, ki ga on ne bode mogel vredovati, pa zgodovino Macunovo dežele štajarske, ki jo je pregledal profesor Levec, in Križanovo fizikalčno godbeno zvokoslovje, ki ga je pregledal prof. Senekovič.

Prof. Marn naznanja, da je gosp. Križan dušeslovje, ki ga je pregledal gosp. Svetina, po njegovih opazkah predelal in Matici zopet nazaj poslal. Gledé izdavanja knjig se sprejme predlog prof. Šukljeta, da naj književni odsek osnuje nekak načrt, po katerem naj se izdajajo knjige in naj v prihodnji odborovi seji o tem poroča.

Gosp. Robič potem nasvetuje, naj se „Narodni tiskarni“ uradno naznani, da se sprejme njena ponudba gledé tiskanja knjig in naj se dotična pogodba hrani v Matici. Se odobri, ob enem pa se pritrdi predlogu g. predsednika, da naj za prihodnja leta Matica sama naroča papir, kakoršnega bi ravno želela. — Književni odsek se precej konstituirá in za svojega načelnika izvoli gosp. prof. Marna, ki odsek skliče k seji v soboto 8. t. m. ob 5. uri popoldne. Tudi se ponovi sklep, da se imajo vsi zapisniki, kar jih uradno še ni objavljenih v „Novicah“, objaviti.

Gospodu Pleteršniku se dovoli, da se bo zapuščina g. Cafa, kar je ima Matica, izročila odboru za vredovanje Wolfovega slovarja. Konečno se naroči tajniku, da naj od družbe sv. Mohorja zahteva podobe, ki jih jej je bila Matica posodila. Tudi se sklene gosp. prof. Kvičali poslati dostojno Matično diplomo.

Konec seje ob $\frac{1}{4}$ 8. uri.

Postava,

s katero se zabranjuje uničevanje zarubljenih posestev.

Ta v državnem zboru 25. aprila sprejeta postava se glasi tako:

§. 1. Kdor z namenom, da bi o preteči mu posilni prodaji poplačanje upnika ovril, premakljive ali nepremakljive stvari poškodeje, uniči ali drugače ob vrednost dene, premoženje na stran spravi, stori s tem — če ni huje prepovedanega dejanja in upniku storjena škoda znaša več ko 50 gold. — pregrešek in naj se kaznuje z zaporom od enega meseca do enega leta, pri obteževalnih okoliščinah z ostrim zaporom šestih mesecev do dveh let. O manjši škodi je dejanje prestopnik in se kaznuje z zaporom do šest mesecev.